

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-11-21
Besvaras senast
2024-11-27 kl. 12.00

Till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:481 Statens ansvar vid förvaltarskap

Jag ställer denna fråga med anledning av en debatt i kammaren.

En man har felaktigt varit ställd under förvaltarskap i drygt ett års tid. Detta har, enligt Centrum för rättvisa, skett till följd av ett beslut om förvaltarskap från Ångermanlands tingsrätt där handläggningen präglats av omfattande rättssäkerhetsbrister.

I april 2021 stämde mannen, med hjälp av Centrum för rättvisa, staten. I stämningsansökan står bland annat:

”Frågan i målet är om [mannens namn] har rätt till skadestånd av staten på grund av att Ångermanlands tingsrätts handläggning av förvaltarskapsärendet inte har levt upp till de krav på en rättssäker prövning som följer av artikel 8 Europakonventionen samt utgjort fel och försummelse vid myndighetsutövning enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207).”

I april 2022 fann Stockholms tingsrätt att staten har överträtt mannens rätt till skydd för sitt privatliv och att staten därför ska utge skadestånd till honom.

I januari 2024 fann Svea hovrätt att staten har överträtt mannens rätt till skydd för sitt privatliv i fler avseenden än tingsrätten och höjde även skadeståndet med 20 000 kronor.

Därefter har mannen överklagat domen, i skadeståndsdelen, till Högsta domstolen, som gett prövningstillstånd.

I domstolsprocessen har staten företrätts av Justitiekanslern (JK).

JK har efter dom godtagit att förvaltarskapet varit oproportionerligt.

Som jag sa i interpellationsdebatten är det naturligtvis ett sundhetstecken att staten, när enskilda driver process mot den, kan medge när staten gjort fel. Men det kommer med ett högt pris för just den enskilda.

I interpellationsdebatten sa dock ministern följande (min understrykning):

”Jag ska inte gå in på de närmare detaljerna i de två fall som Laila Naraghi refererar till, men man kan väl konstatera att det i det fall som prövades i domstol och som drevs av Centrum för rättvisa faktiskt är den kommunala överförmyndarnämnden som så att säga är föremål för granskningen och som bedöms ha gjort fel.

Nu har jag bestämt för mig att den frågan är föremål för fortsatt rättslig process, men vi ska ha klart för oss att det förstås kan vara fråga om ställföreträdare som är privata, som är allmänna eller som är ideella. Samma höga krav måste ställas på alla. Och i det domstolsfall vi talar om är det just en kommunal överförmyndarnämnd som har fällts till ansvar så här långt.”

I interpellationsdebatten framställde alltså justitieministern det som att det var en kommunal överförmyndarnämnd som fällts till ansvar så här långt i det omnämnda domstolsfallet.

Detta var felaktigt, något andra också har uppmärksammat efter interpellationsdebatten, inklusive Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Det är inte enkelt för enskilda att få rätt mot staten. Den enskildas ställning är i dessa fall ofta mycket utsatt. På senare år har viss politisk utveckling skett på området. 2022 föreslog den socialdemokratiskt ledda regeringen att det i skadeståndslagen skulle införas en möjlighet till skadestånd från stat och kommun vid överträdelser av grundläggande fri- och rättigheter enligt 2 kap. regeringsformen. Jag satt själv i den utredning som regeringens förslag vilade på. Riksdagen biföll också regeringens förslag i enighet.

Som framgått av granskningar och av vår interpellationsdebatt finns dock mycket mer att göra på området gällande enskildas rättigheter i relation till staten.

Den civilrättsliga lagstiftningen och dess tillämpning dras, som bekant, med brister som har omfattande konsekvenser för enskilda medborgares liv och säkerhet. Bristerna tar sig olika uttryck och det brister på olika nivåer – kommunal, regional och statlig – och hos olika typer av aktörer – offentliga och privata.

För den enskilda individen som utsätts, eller hamnar i kläm som det ibland kallas, är det ofta mycket svårt att få rätt, eller hjälp, i dessa komplexa

processer där olika aktörer ofta pekar på varandra. Det i sig är ett problem – självklart för den enskilda, men också för systemet som sådant och för Sverige som land.

Jag uppskattade utbytet med justitieministern i interpellationsdebatten om gode män och förvaltaskap och ser fram emot fortsättningen. Det är angeläget att regeringen går vidare med utredningen ”Ställföreträderskap att lita på – en översyn av reglerna om gode män och förvaltare” och snarast återkommer till riksdagen i frågan.

Med anledning av ovan nämnda felaktiga utsago, och behovet av att även staten lär av sina misstag, vill jag dock fråga justitieminister Gunnar Strömmer:

Avser ministern och regeringen att vidta några åtgärder för att staten inte framöver ska övertråda enskilda individers rätt till skydd för privatliv, såsom staten de facto har dömts ha gjort i ovan nämnda fall, vilka åtgärder rör det sig i så fall om och när kan de väntas ske?

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch